

LINEKE EN DE ZINGENDE KLOKKEN

K. NOREL

Als je aan Lineke vraagt wat haar mooiste Kerstfeest is geweest, dan zegt zij dadelijk: dat van verleden jaar.

Met haar broertje Jan logeerde ze bij grootvader en grootmoeder. Die wonen in een kleine stad. Daar hebben ze een hoog huis en achter dat huis is een grote tuin.

In die tuin lag sneeuw. Lineke en Jan hebben sneeuwballen gegooid met tante Loes en met grootvader. Ja, ook met grootvader, want die is wel een beetje oud — hij heeft een kaal hoofd, zó oud is hij — maar hij kan sneeuwbalgooien, nou! Lineke en Jan kunnen ook sneeuwbalgooien. Ze hebben grootvader geraakt. Hij kreeg een witte plak op zijn jas: dat deed Jan. En toen een witte plak op zijn broek: dat deed Lineke. En daarna een witte plak precies boven op zijn hoofd: dat deed Jan weer.

Jan schrok, toen hij zó goed raakte. Maar Lineke lachte schaterend. „Nu heeft opa geen kaal hoofd meer; nu is hij wit, net als de oude dokter!”

En grootvader lachte ook. „Nu ben ik net zo deftig als de dokter,” zei hij.

Toen durfde Jan ook lachen, en toen was hij trots dat hij zo goed kon gooien.

Dat sneeuwbalgooien was fijn. En het Kerstmaal, dat grootmoeder gekookt had, was fijn, en de Kerstfeestvieringen in de kerk en thuis waren mooi. Maar het allerfijnste, ja het àllerfijnste van het Kerstfeest was de wandeling, die Lineke en Jan met grootvader maakten op de avond vóór het Kerstfeest.

Ze hadden de avondboterham gegeten en grootmoe zei: „’t Is kinderbedtijd.” Maar grootva vroeg: „Mogen ze nog niet even met mij mee? Ze moeten het zingen van de klokken toch nog horen.” Daarop zei grootmoe: „Een kwartiertje dan.”

Jan en Lineke hadden elkander eventjes aangekeken en stilletjes gelachen. Zo’n opa! Die zei dat klokken zongen. Dat kon natuurlijk niet. Kinderen zingen en grote mensen zingen, en engelen hebben gezongen op het eerste, grote Kerstfeest in het veld bij Bethlehem. Maar klokken zingen niet. Klokken *slaan* als er een uur om is, en klokken *luiden* als de kerk begint. En vader heeft hun verteld, dat vroeger de klokken *klepten* als er brand was. Maar klokken *zingen* niet. Ze hebben toch geen mond!

Ze lachten eventjes, maar ze zeiden niet van nee. Ze vonden het veel te fijn bij avond een wandeling met opa in de sneeuw te maken.

’t Was buiten koud, maar dat gaf niks. Ze hadden dikke jassen aan en mutsen over de oren. De sneeuw glinsterde in het licht van de lantarens. De hemel leek een grote koningsmantel van donkerblauw fluweel met heel veel goud er op van sterren. De hoge huizen van de binnenstad, waar sneeuw op lag, hadden op de daken witte trappen. ’t Was of die trappen naar de hemel voerden.

Het was stil op straat. Er liepen wel mensen, maar je hoorde ze niet. Alleen als ze vlak langs je gingen, hoorde je het lichte kraken van de sneeuw onder hun voeten.

Toen kwam er geluid hoog uit de lucht. Klokken gingen slaan en luiden. Heel veel klokken, kleine en grote, lichte en zware. Wel honderd klokken klonken door elkaar. Dat was een vreemd spel van die klokken, zoals Jan en Lineke nooit hadden gehoord. Maar het was toch geen zingen!

Grootvader zong zachtjes met de klokken mee, en toen hoorden Lineke en Jan dat het tòch zingen was.

Jan begrijpt niet wat die stomp wil zeggen. Hij wordt een beetje boos op Lineke. Als hij het eindelijk begrijpt, nadat zij het heeft gezegd, wil hij het niet geloven, want het groefje bij grootmoeders mond is nu weer weg en zij is vrolijk. Ze jaagt hen wel de keuken uit, maar dat is alleen omdat ze koken, bakken en braden moet. Het is alles net zo prettig als verleden jaar.

De volgende morgen — de dag vóór het Kerstfeest — komt tante Loes de kinderen wekken, maar dat doet ze niet opgewekt en guldig, zoals anders. Haar stem is gedempt en haar gezicht is bedroefd.

„Is er wat ergs?” vraagt Lineke.

Er is wat ergs. Grootmoe is vannacht weer ziek geworden en nu heel ernstig. Lineke mag even in de ziekenkamer zien, staande op de drempel. Grootmoe ligt heel stil in bed. Haar ogen zijn dicht en haar wangen zijn wit en bij haar mond is weer het groefje van gisteren, nu heel diep en heel scherp.

Het huis, dat gister vrolijk was, is somber. Tante Loes zingt niet meer en grootvader lacht niet meer en grootmoeder ligt zo stil in bed.

Jan en Lineke zitten samen in de huiskamer. In de tuin staat de sneeuwpop. De pijp is uit zijn mond en de hoed is van zijn hoofd gevallen en hij heeft één oog verloren. Maar Jan en Tineke hebben geen lust hem die pijp weer in zijn mond te stoppen en de hoed op het hoofd te zetten en hem een nieuw oog te bezorgen van een stukje anthraciet. Ze denken steeds aan grootmoe, die zo stil en wit in haar bed ligt. Zij zouden zo graag wat voor haar willen doen, maar wat kunnen kinderen doen voor een zieke grootmoeder? Tante Loes schudt haar kussen op en legt haar bed recht; en grootvader houdt haar hand vast en giet telkens wat water tussen haar lippen; en de dokter geeft haar een drankje en een spuitje. Maar zij kunnen niets. Zij zitten voor het raam en zien de sneeuw heel zachtjes vallen. De kleine vlokjes dwarrelen en dansen en komen eindelijk op het witte kleed terecht, dat over de perken en paden van de tuin ligt en dat hoe langer hoe dikker wordt. Zij moeten wachten tot vader, die opgebeld is, hen komt halen, om weer naar huis te gaan. Dat zal vanavond zijn.

„Jan,” zegt Lineke, nadat ze lang voor het raam gezeten hebben, „wij kunnen toch wel wat voor grootmoeder doen.”

Nu moet ik aan een van de engelen vragen of hij aan God wil vragen of grootmoeder beter worden mag. Als de engelen maar niet dadelijk weggaan na het zingen!

Neen, één komt naar haar toe. Hij buigt zich over haar heen.

Hij vraagt: „Wat moet jij hier, mijn kindje?”

En Lineke doet haar boodschap: „Of u de Here vragen wil dat grootmoeder beter wordt. Ze is zo ziek, weet u.”

En dan. . . .

Lineke zweeft. Eerst zweeft ze door het licht. Dan is het rondom donker. Daarna weer lichter. Ze ziet de lucht vol goud van sterren.

En dan. . . dan zit ze op een stoel en om haar heen staan dienders.

En naast haar staat een lange man met zwart haar en een zwarte baard.

Een diender zegt: „Een meisje met een rood manteltje en een rode muts; dat klopt.”

En een andere diender zegt: „Een meisje met twee bruine vlechtjes, dat klopt ook.”

De dienders hebben strenge stemmen en op hun jas gladde knopen. Lineke wordt bang van hen. Zij rilt van bangheid.

Maar de meneer met de zwarte baard en het zwarte haar legt zijn hand op haar schouder. „Niet bang zijn, meiske,” zegt hij.

En dan is Lineke niet meer bang, want deze stem is net muziek en de ogen van de zwarte heer zijn vriendelijk en zacht. Zij heeft die ogen meer gezien. Waar toch? O, toen zij de boodschap meegaf aan de engel of grootmoe beter worden mocht.

Een diender zegt: „Ze komen jou gauw halen, jongedame.”

Daar wordt Lineke weer bang van. Wie zouden haar wel komen halen? De deur gaat open. „Daar zijn ze,” zegt de diender.

Lineke kijkt schichtig om. Maar dan springt ze opeens van de stoel en rent naar de deur. Daar is grootvader, en daar is Jan, en daar is vader ook! *Die* komen haar halen.

„Ja, neem haar maar mee,” zegt de diender tegen hen. En tegen haar: „Pas op, kleine meid, niet meer alleen op de toren.”

Per auto rijden ze naar grootvaders huis.

Daar moet Lineke vertellen.

Ze begint hikkend en met een hoge kleur. Maar ze krijgt geen standje, omdat ze weggelopen is. En Jan lacht haar niet uit, omdat ze bang werd in de toren. Jan zegt: „Jij durft, zeg! Zo'n hoge toren op.”

we ook tevreden zijn. Tevreden en blij omdat we Janneke hebben. Er zijn zoveel mensen die helemaal geen kindje hebben en dat is nog veel erger.

Maar toen Janneke groter werd en vader en moeder zeker wisten dat er nooit meer een kindje bij zou komen, toen ze merkten dat Janneke helemaal niet met andere kinderen kon opschieten, en dat dit ook niet veranderde toen ze naar school ging, toen praatten ze er vaak samen over dat het niet goed voor haar was om altijd alleen te blijven.

En ze dachten daarbij aan die duizenden kindertjes die geen vader en moeder meer hebben; ze vonden dat ze eigenlijk best zo'n kindje konden aannemen.

En omdat vader en moeder er niet alleen over gedacht en gepraat hebben, maar het ook gedáán, daarom is Janneke de laatste tijd niet blij meer als ze naar huis gaat, daarom huppelt ze niet meer, zo gauw ze in de rustige buurt komt, maar loopt ze langzaam met gebogen hoofd, een nors gezicht en boze ogen. . . .

Daarom babbelt ze niet meer honderd uit als ze aan tafel zitten, want ze denkt dat moeder, nu het kleine broertje er is, geen tijd meer voor haar heeft, niet meer naar haar luistert. Daarom rent ze niet meer naar buiten als ze vaders auto hoort aankomen, want ze denkt dat hij toch alleen maar naar het kleine jongetje kijkt. Dat is niet zo! Natuurlijk kijken ze weleens naar het broertje, natuurlijk heeft moeder weleens even geen tijd voor Janneke als ze net met het broertje bezig is, natuurlijk houden ze veel van het schattige jongetje met z'n leuke kuifje en lachende snuitje, maar ze houden óók veel van Janneke. Nog net zoveel als vroeger.

Weet je wat Janneke is?

Jaloers! Heel erg jaloers.

Het is lelijk om dat te zijn en bij Janneke was het zo erg, dat ze helemaal niet blij of vrolijk of gehoorzaam wou zijn.

Janneke was nadat het broertje kwam, stout en mopperig en helemaal niet meer het Janneke van vroeger.

Vader en moeder hadden er erg veel verdriet van. Ze hadden verwacht dat ze, net als zichzelf, heel erg blij zou zijn met het kleine broertje en eerst dachten ze: och het gaat wel weer over, ze moet er even aan wennen, dan gaat het vanzelf beter.

Maar er gingen weken voorbij en Janneke bleef vervelend en ongehoorzaam en ze keek niet eens naar het kleine iochie, dat

wij in dit huis dat nu niet kunnen doen. Als wij samen Kerstfeest gaan vieren en jij zingt mee, dan zou je maar jokken, Janneke, en daarom hebben vader en moeder besloten om dit jaar geen Kerstfeest te vieren; we denken natuurlijk wel aan het Kindje in de kribbe, maar we vieren het niet met een boom en kaarsjes. Dat is jouw schuld Janneke en daar moet je maar eens goed over nadenken.

We gaan zo aan tafel, dan zal ik je in bad doen en dan brengt vader je naar oma. Je houdt toch niet van het broertje, dus zul je het wel fijn vinden om een paar dagen weg te gaan. Vader en moeder vinden het zelf heel erg, maar we willen met Kerstmis jouw boze gezicht niet zien.

Denk maar eens heel goed na als je bij oma bent, wat een groot verdriet je ons doet.”

O, wat een vreselijke straf!

Janneke huilde, ze gilte; ze schopte, toen ze in de badkamer was, zo hard ze kon tegen de deur, maar het hielp niets.

Ze vond het anders prettig om naar oma te gaan, als het mocht, maar nu ze voor straf moest gaan omdat ze stout was, omdat vader en moeder haar niet thuis wilden hebben, o wat was dat vreselijk! Ze kreeg niet eens een kus van moeder voor ze wegging, ze zag alleen dat moeder zelf ook huilde en toen vond Janneke het nog veel erger.

Vader zei onderweg niets en Janneke moest maar steeds huilen. Boos was ze nu niet meer, alleen maar heel erg verdrietig. Ze begreep ook wel dat het alleen haar eigen schuld was.

Vader ging niet mee naar binnen, hij schoof Janneke naar binnen toen oma de deur opendeed en ging meteen terug.

Ja, vader en moeder waren wel heel erg boos dit keer.

Oma was ook heel anders dan gewoonlijk. Ze mopperde niet op Janneke, ze keek ook niet kwaad, ze was alleen erg stil toen ze haar uit haar mantel hielp.

Ze zei dat Janneke nog even in de kamer mocht komen en dan gauw naar bed moest.

Er stond geen Kerstboom in oma's kamer, oma was al te oud voor een boom. Ze kwam altijd de eerste Kerstdag bij vader en moeder en Janneke dacht dat dat nu ook wel niet gebeuren zou. Oma had overal dennetakken en hulst gestoken en onder aan de lamp hing een mooie rode Kerstklok.

De volgende dag wandelden ze samen door de stille straten.

Een oude dame en een klein meisje.

Oma en Janneke, allebei diep in hun jaskragen gedoken, want het was koud.

Waar gingen ze heen?

Janneke mocht naar huis en oma ging mee om Kerstfeest te vieren.

Toen ze de oprijlaan inwandelden, zag Janneke het al. De Kerstboom stond voor het ene raam en vader en moeder stonden voor het andere.

Ze wisten immers wel dat Janneke zou komen?

Janneke's ene hand was diep weggedoken in oma's mof, maar met de andere wuifde ze. Ze wuifde met een klein pakje, dat ze stevig vasthield, want daar zat haar Kerstgeschenk in.

Twee kaarsjes. De mooiste die je ooit gezien hebt.

Twee kaarsjes voor Janneke.

DE KERSTAVOND VAN TOM EN HANNEKE

D. MENKENS—VAN DE SPIEGEL

„Hoor eens, jongens, nu moeten jullie vanmiddag een flinke wandeling gaan maken. Tippel bijvoorbeeld naar Dennendorp. Dat is een mooie weg. Ik heb nog erg veel te doen, anders ging ik met jullie mee. Maar samen vermaak je je ook wel, hè?” De jongens, Tom en Hanneke Verdoorn, die gelogerd zijn bij oom Fred en tante Jo op het mooie Veluwedorp Eslo, kijken elkaar aan. Ze hebben er helemaal geen zin in, met z'n tweeën te gaan wandelen. Als tante meeinging was het iets anders, of als ze met oom meemochten in de auto.... Oom is dokter en vanmorgen zijn ze met hem meegereden, toen hij zijn patiënten ging bezoeken. Dat vonden ze leuk. Maar nu zegt hij niets. Nou, dan moeten ze in vredesnaam maar met z'n beidjes op stap.

„Eigenlijk is het toch prettiger, om met Kerstmis thuis te zijn,” zegt Hanneke, als ze samen op de Dennendorpseweg lopen.

„En jij was eerst zo blij, dat we naar oom en tante mochten. Ze zijn aardig genoeg, is 't niet?”

„Jawel, maar ze hebben niet eens een Kerstboom. Het is net of het helemaal geen Kerstfeest wordt.”

misschien veel gauwer dan we denken. We hebben er straks van gezongen: Nog is die dag verborgen, wacht hem gelovig af. Ja, gelovig en biddend. We mogen ons op het Kerstfeest er over verheugen, dat Hij als Kindje kwam, maar we mogen ook verlangend uitzien naar de tijd, dat Hij terugkomt om als Koning te regeren. Dan zal er geen dood, geen ziekte, geen pijn meer zijn. Dan zal er ook voor de dieren geen lijden meer wezen, dan zal het op aarde nog mooier worden dan het was in het Paradijs. Dan zullen er niet enkel maar twee mensen zijn, doch vele miljoenen, die Hem eeuwig zullen danken voor de verlossing, die Hij ze bracht.”

Zó hebben Tom en Hanneke het Kerstfeest nog nóóit beschouwd. Ze hebben vele, véle malen gezongen „die miljoenen eens zaligen zal”, maar daarbij niet gedacht aan de miljoenen die eenmaal de vernieuwde aarde zullen bewonen, wanneer de Here Jezus er zal zitten op Zijn troon.

„Als we de Heiland nu maar liefhebben met heel ons hart en dicht bij Hem blijven, zullen we ook behoren tot die miljoenen,” zegt tante.

„Het is niet zo moeilijk om Hem lief te hebben, als je bedenkt hoeveel Hij voor ons heeft gedaan,” vindt Hanneke.

„Het is iets, waarom je moet bidden,” antwoordt oom.

„Wat een fijne avond was het, hè,” zegt Hanneke, als ze een uurtje later met Tom naar boven gaat.

„Ja, en nu moet het Kerstfeest eigenlijk nog beginnen,” antwoordt hij. „Geloof maar dat die Kerstdagen ook enig worden.”

„Maar ze kunnen nooit mooier worden dan het deze avond was.”

„Dat is zo.”

En hoe het met het egeltje afgelopen is? Best. Na een paar dagen kon hij weer goed lopen en zich tot een balletje oprollen. Dat deed hij echter nooit als Hanneke naar hem toekwam. Die kende hij en hij wist, dat ze hem gewoonlijk wat lekkers bracht.

„Hij gaat vast huilen, als we weggaan,” grapte Tom. Maar juist een dag voor hun vertrek kwam hij 's morgens niet uit de schuur in de keuken. En toen ze gingen kijken ontdekten ze, dat hij zich diep in zijn warme nestje had gegraven, zo diep, dat ze hem bijna niet vonden.

Nu weet ze het ineens. „In de hemel was het zò prachtig! Maar de Here Jezus ging weg uit die mooie hemel en werd een arm, klein kindje. En werd geboren in een beeststal. Waarom? Om alle mensen die Hem liefhebben, blij te maken en heel gelukkig. Ook voor de kinderen kwam Hij. En later, toen hebben de mensen de Here Jezus veel verdriet gedaan en Hem aan een kruis gehangen. Dat heeft de Here Jezus allemaal geleden — voor *jullie*.” En toen zei vader — Lize weet het ineens weer —: „De Here Jezus heeft zoveel voor jullie overgehad. Wat doen jullie voor *Hem*?”

Lize staat lang bij de kist en Robbie schudt maar heen en weer op de rand.

„Zal ik het doen?” denkt het meisje, „zal ik het doen?”

Ze knijpt in Robbie's benen.

„Piep,” zegt de pop.

Ineens laten haar vingers los en Robbie duikelt naar beneden in de diepe kist.

Ja, en dan gaan er rare dingen met Robbie gebeuren. Hij rolt tussen de stapels boeken door, en plof — daar ligt-ie op de bodem van de kist. Als dominee 's avonds verder gaat met het inpakken van de kist, komt er een grote stapel boeken boven op Robbie terecht. „Piep,” zegt hij even, maar dominee hoort het niet.

Nu ligt de pop helemaal in het donker. Maar gelukkig kan hij nog net door een kiertje, tussen twee planken naar buiten zien. Langzamerhand komt de kist helemaal vol. Dominee legt er een deksel bovenop en slaat er grote spijkers in.

„Bom—bom,” klinkt het boven Robbie's hoofd.

De volgende dag komen er mannen en tillen de kist op. Ze zetten hem buiten op een kruiwagen en brengen hem naar de haven, waar de grote schepen liggen.

Lize, voor het raam, kijkt de mannen na.

„Daar gaat Robbie,” denkt ze, „nu zal ik hem wel nooit meer zien.” En toch is ze blij, omdat ze ook iets gegeven heeft, iets voor de Here Jezus zelf.

Van uit zijn donkere hoekje gluurt Robbie over de zonnige straten.

Hij ziet, hoe de kist met dikke touwen aan boord van een schip wordt gehesen. Hij voelt, hoe hij door de lucht zweeft. Dan, met een plof, komt de kist onder in het schip terecht.

Het is hier erg donker.

Weet je, wat zo verdrietig is voor de zendeling?

Hij wil de zwarte mensen zo graag van de Here Jezus vertellen. Maar als hij met zijn bootje de rivier afvaart en dan ergens, bij een dorp, aan wal stapt, dan lopen *al* die zwarte mensen voor hem weg.

De vrouwen gillen, als ze zijn gezicht zien en zijn witte pak.

„O, wat wit!” roepen ze. Ze slaan de handen voor de ogen en stormen het bos in. Ze trekken de schreeuwende kinderen met zich mee: „Kom, kom gauw, een witmens!”

De mannen zijn al even angstig als de vrouwen. Ze nemen de speer in de hand en *lijken* erg dapper. Maar als ze, tussen de bomen door, de witte man zien naderen, trekken ook *zij* terug naar de bossen.

„Een witmens,” fluisteren ze. Hun stem trilt van angst. Hun ogen gluren schuw naar de vreemdeling.

Vanuit het veilige bos houden ze de zendeling in de gaten. Ze horen hem roepen: „Komen jullie maar, ik zal jullie niets doen!” Maar ze komen niet, ze durven niet.

Vreselijk! Een wit-man!!

De zendeling denkt: „Nu wil ik hun vertellen van de Here Jezus, die ook de zwarte mensen gelukkig wil maken. En ik *kàn* het niet, want ze lopen allemaal voor mij weg.”

Teleurgesteld keert de zendeling dan terug naar zijn dorp.

's Avonds zegt hij tegen zijn vrouw: „Als ze maar eens één keer naar me wilden luisteren.”

Eens maakt de zendeling een extra lange tocht. 's Morgens vroeg stapt hij in het roeibootje en vier zwarte mannen roeien naar het midden van de stroom. Dan gaat het snel de rivier af. Soms, in een draaikolk, schommelt het bootje angstig heen en weer en hebben de roeiers alle moeite, om het vaartuigje in bedwang te houden. De zendeling zit achterin. De hete zon brandt boven hem. Gouden lichtstrepen dansen over het water. Hij denkt er aan, hoe moeilijk het is, de zwarten over hun angst voor de „witman” heen te helpen en diep in zijn hart is het gebed: „O God, geef toch, dat deze arme mensen willen luisteren naar *Uw* boodschap.” Het is hier zo'n mooi, zonnig land, denkt de zendeling. Hoor de vogels eens fluiten in de bomen! Een grote aap slingert zich, hoog boven het

TOCH KERSTFEEST

ANNIE SANDERS

Hanneke komt uit school. Ze loopt langzaam, ze heeft ook zoveel te denken en dat kun je 't best doen als je alleen bent.

Hanneke is vaak alleen. Ze heeft geen zusjes of broertjes, haar moeder is gestorven toen ze nog in de wieg lag en haar vader is op zee. Daarom woont ze bij moeders zuster, tante Dirkje, die zelf geen kinderen heeft. Maar tante is de hele dag druk bezig, ze heeft een groentewinkel en kan zich niet veel met het nichtje bemoeien. Zo komt het dat Hanneke zich haast altijd in haar eentje vermaken moet, want ze is niet sterk en kan lang niet aan alle spelletjes van de schoolvriendinnen meedoen. Maar Hanneke vindt dat alleen-zijn niet erg, ze is het gewend. En vandaag is 't juist wel prettig, want er is iets waar ze heel diep over na moet denken, en daarom loopt ze nu ook niet zo vlug naar huis als anders.

Daarstraks in 't speelkwartier heeft het meisje dat op school naast haar zit, gevraagd of ze overmorgen met haar mee naar de Zondags-school gaat.

„M'n omoe zei dat ik 't maar eens vragen moest!” heeft ze er bij gezegd. „'t Is er zo fijn, je leert allemaal mooie versjes en de juf-

„Och ja, vooruit dan maar. Jij bent ook niet iedereen!”

Dan vliegt Hanneke op haar tante af en kust haar dat het klapt, wat ze anders alleen bij 't opstaan en bij 't naar bed gaan doet.

„Rare meid!” verweert tante zich. „Schiët maar vlug op, dat je niet te laat op school komt!”

Hanneke schiët al op, ze huppelt de deur uit en zwaait nog eens vrolijk achterom naar de twee vrouwen.

„Maak je niet te moe!” roept buurvrouw haar na, maar ze hoort het niet eens meer.

En terwijl tante Dirkje naar binnen gaat om de borden te wassen, zegt ze met een zucht en een glimlach tegen zichzelf, dat ze 't zwakke nichtje, waar ze zo vaak extra werk mee heeft, toch voor geen geld van de wereld zou willen missen.

Dàt is wat te zeggen, die eerste keer dat Hanneke naar de Zondagschool mag! Om kwart over een zit ze al op haar stoel te wippen van ongeduld, al beweert tante ook nòg zo stellig dat ze nog ruim de tijd heeft, omdat Dien en zij er met de fiets in een goed kwartier zijn. Maar als 't eindelijk twee uur is en Dien haar bij de school aan de Rozensingel aflevert, is ze toch niets op haar gemak en zou ze er heel wat voor over gehad hebben als tante bij haar was geweest inplaats van het buurmeisje. Gelukkig komt Rikie Landmans al gauw op haar af en die troont haar mee naar de juffrouw. Dan gaat het verder allemaal vanzelf. De juffrouw is aardig en geeft haar een mooie plaat om thuis in haar slaapkamer op te hangen. Er staat een man op met een staf in zijn hand, waar hij mee op het water slaat.

„Dat is Mozes,” zegt de juffrouw, „daar gaan we het straks met elkaar over hebben. We zijn er eigenlijk al een paar weken mee bezig, maar misschien wil Rikie je dan wel vertellen hoe 't begin van de geschiedenis was!”

Of Hanneke ook luistert die middag! Ze zit met de plaat op haar schoot en ze griezelt er van als ze hoort hoe al het water van Egypte zo maar bloed werd. Maar die mensen waren ook zo slecht voor dat arme volk van Mozes, dat zo hard werken moest en zoveel slaag kreeg. „Het volk van Gød,” zegt de juffrouw, maar dàt begrijpt Hanneke niet.

Als de Zondagsschool uit is, gaat ze met Rikie Landmans mee naar huis. Daar moet ze blijven tot Dien haar om halfzes komt halen,

terechtkwam... Van die kleine David, die nog voor geen reus bang was... En van Daniël, die niet eens verscheurd werd, toen hij in de leeuwenkuil werd gestopt...

Maar het liefst hoorde Ane toch altijd de verhalen van de Heer Jezus. Hij luisterde altijd heel goed en als hij dan thuiskwam, vertelde hij alles weer aan zijn kleine zusjes. Meestal 's avonds, als ze met hun drietjes op zolder naar bed gingen. In het donker lag Ane dan maar te vertellen, het ene verhaal na het andere, tot de kleintjes in slaap gevallen waren.

In de tijd voor Kerstfeest leerde Ane ze ook de Kerstversjes zingen. Heel zachtjes en eerbiedig, net als op de Zondagsschool. Duidelijk de woorden uitspreken en toch niet hard schreeuwen, dat was de kunst!

In die dagen voor Kerstfeest was het soms al haast helemaal donker, als Ane thuiskwam. „Ben je niet bang, als je langs het bos moet?” vroegen de zusjes. Bang? Ha, ha, ha, wáár moest Ane bang voor zijn? Hij kon hoogstens een keertje ruige Barend tegenkomen. Nu, dat vonden de zusjes al erg genoeg. Ruige Barend, de stroper, met zijn geweer, brrr. Iedereen zei dat hij maar één oog had, maar niemand had het ooit goed gezien, want ruige Barend trok altijd zijn hoed diep over zijn voorhoofd.

„Ruige Barend schiet alleen op konijntjes,” zei Ane, om zijn zusjes gerust te stellen. „Hij vangt ze ook in strikken, maar ik heb nog nooit gehoord, dat hij kinderen iets doet, hoor!”

Het was jammer, dat Ane zijn zusjes niet mee kon nemen naar het Kerstfeest. Ze waren nog niet op de Zondagsschool. En ze waren ook nog te klein om dat hele eind te lopen.

Ze zouden het niet kunnen halen. Vooral niet, omdat er vlak voor het Kerstfeest al aardig wat sneeuw gevallen was.

Ja, als de vader van Ane maar een slee had gehad, dan was alles heel anders geweest. Sommige kinderen werden wel in een slee naar school gebracht, in zo'n grote slee met een duwer er aan en een paar warme dekens er in.

Ane's vader was handig genoeg om zo'n ding in elkaar te prutsen, daar niet van, maar denk eens even in, hoeveel hout je wel voor zo'n slee nodig hebt! Je kunt er geen stompen en stobben voor gebruiken, zoals vader meebracht van de hei, om ze klein te hakken voor de kachel. Neen, je moest mooie rechte, gave planken hebben, zoals een echte timmerman ze gebruikt.

weg — uitgewist. Ane kon geen enkel bekend teken vinden, dat hem de weg zou kunnen wijzen.

Af en toe, als Ane een verkeerde stap deed, zakte hij diep in de sneeuw weg. Hu, wat was dat koud. Met zijn tanden op elkaar geklemd worstelde Ane verder.

Het viel niet mee. Als hij nu maar eenmaal bij het bos van de baron was, dan kon hij aan de bomen zien, waar hij was.

Het leek Ane, dat hij al lang bij het prikkeldraad had moeten zijn. Maar het prikkeldraad zat natuurlijk óók al diep onder de sneeuw.

Ploemp, daar schoot Ane opeens tot over zijn knieën in de losse sneeuw. Hij krabbelde dadelijk weer overeind. Maar nu? Hoe nu verder? Welke kant uit?

Zo tobde Ane misschien al wel een uur. Hij wist niet meer, waar hij ergens was. En hij werd zo moe, het leek wel of zijn benen van lood waren. Toen het ook nog begon te sneeuwen en hij niets meer kon onderscheiden door het gedwarrel van de dikke vlokken, had hij zin om zo maar ergens in de sneeuw te gaan zitten rusten.

Heel even maar. Zou hij? O, maar dat was immers gevaarlijk! Struikelend deed Ane nog een paar stappen, hij kon zijn benen haast niet meer bewegen. In het wilde greep hij naar steun. Wat voelde hij daar? Hout? Een deur?

Meteen wist hij, waar hij was. Hij was helemaal afgedwaald tot bij de oude schaapskooi aan de andere kant van de hei. Ver, heel ver. Een enkele keer was Ane daar wel met vader geweest. Neen, hij hoefde er niet meer aan te denken, dat hij nog op het Kerstfeest van de Zondagsschool komen zou. Maar hier in de oude schaapskooi kon hij tenminste schuilen.

Ane tastte langs de planken naar de grendel. Hij rukte en rukte. Bijna tuimelde hij, met deur en al naar binnen. Met een smak gooide hij de deur achter zich dicht.

Maar nu? Daar stond Ane in het donker. Hij stampte de sneeuw van zijn voeten en luisterde naar het gieren van de wind over het dak van de schaapskooi.

Erg op zijn gemak voelde hij zich niet, al wist hij niet waarom. In het donker kon hij niets onderscheiden. Hij herinnerde zich, dat er wat plankenrommel en los stro in de schaapskooi moest liggen.

„O wat fijn, mag het dan met Kerstmis al?”

„Als je vader en moeder het goedvinden, dan mag het.”

En nu is het bijna Kerstmis en nu heeft moeder tegen Joop gezegd: ga Lies eens schrijven, of ze met Kerstmis komen wil. Begin jij de brief maar, dan schrijf ik er zelf nog een stukje bij.

Joop begrijpt moeder niet. Lies woont in een groot huis in de stad, waar 's avonds in de straten veel lichten zijn, waar grote mooie winkels zijn, waar trams rijden en zij, zij wonen in een stil dorpje met hier en daar een lantaarn. Trams zijn er niet, om de twee uren komt de autobus voorbij, je hoort geen getoeter van auto's; maar je hoort er het ruisen van de zee en in de verte soms het fluiten van een boot. Lies heeft veel en mooi speelgoed, Joop heeft bijna niets. Hij kan schelpen zoeken aan het strand of de duinen op en af klauteren. Maar zal Lies dat leuk vinden?

Moeder komt binnen.

„Joop, ik ga nog even een boodschap in het dorp doen. Maak je schoolwerk en schrijf dan een briefje aan Lies.”

Joop kijkt moeder aan. Begrijpt moeder dan helemaal niet, waarom ze Lies niet kunnen vragen?

„Tot straks, Joop. Schrijf maar een aardig briefje.”

Moeder doet de deur dicht en Joop zit weer alleen in de kamer. Als moeder het dan toch wil, dan zal hij het doen, maar dan moet moeder zelf maar zien wat er van komt. Joop staat op en zoekt een velletje papier.

Wacht, hij zal eerst een kladbriefje maken:

Lieve Lies,

Kom je met Kerstmis logeren? Dat hadden we toch afgesproken! Mijn moeder schrijft ook nog.

Dag Lies. Groet je vader en moeder van mij.
Joop.

Ziezo, dat is klaar. Zo maar overschrijven. Nu zijn sommen maken. Maar onder het sommen maken dwalen Joops gedachten weer af. Hoe zal het zijn als Lies echt komt? Och, maar ze komt vast niet, ze is hem misschien al lang vergeten!

De volgende morgen gaat de brief weg. En nu kijkt Joop elke dag naar het antwoord uit.

In de kleine kamer, waar de kachel gezellig snort, het theelichtje brandt en de moeder van Joop bedrijvig bezig is, voelt Lies zich dadelijk thuis. Fijn dat ze gegaan is, denkt ze.

Vader praat met Joops moeder en vertelt over wat hij gezien heeft. „Ik ben er nog niet geweest,” zegt Joops moeder. „Ik ga van ’t voorjaar wel. ’t Is me alles nog zo triest. Mijn man zegt wel, dat ze goed opschieten en dat de grond droog is. Maar ons huis moet nog helemaal opgebouwd worden. Gelukkig dat we hier kunnen wonen.”

Moeder laat nu het huisje zien en Lies vindt haar kamertje prachtig. Dan moet vader weer weg en met z’n allen brengen ze hem naar de bus.

„Tot over een week, dan kom ik je weer halen, Lies!”

„Ja vader. Dag!!”

„Dag!!”

Als ze thuiskomen, moeten ze al gauw eten, daarna nog even spelen en dan naar bed.

Lies pakt op haar kamertje haar koffertje uit, de cadeautjes bergt ze weg. Eigenlijk zou ze ze nu wel willen geven, maar haar moeder heeft gezegd: ze moet ze bij de Kerstboom neerleggen. Ze heeft nog nergens een Kerstboom of versieringen gezien. Zou er geen Kerstboom zijn? Hoe moet ze het dan met de cadeautjes doen? Dan geeft ze die zo maar.

Als Lies in bed ligt, komt Joops moeder nog even bij haar om haar lekker toe te stoppen.

Nu ligt Lies alleen in het donker. Wat is het hier stil! Joop heeft gezegd: als je heel stil bent, kun je het ruisen van de zee horen en het toeteren van de boten. Ze denkt ook aan het huisje waar ze nu is. Het is zo klein, dat het wel in hun grote kamer zou kunnen staan. Maar ze vindt het niks erg. En denkend aan het huisje en luisterend naar de zee, valt ze in slaap.

De volgende morgen trommelt Joop een vrolijke roffel op haar deur.

„Ik sta op, hoor!” roept ze terug.

Een helder winterzonnetje schijnt naar binnen.

Vlug kleedt ze zich aan. Met z’n drieën ontbijten ze, want Joops vader is al lang weg.

„We gaan eerst naar het strand,” zegt Joop.

Maar nu, nu was hij al lang geen David meer. Nee, nu was hij weer herder.

En Arie — zo heette hij — tuurde maar, soms blies hij even, als de koude wind zijn kijkgaatje weer toevroor, en dan keek hij weer, zijn ellebogen op de vensterbank, zijn beide handen tegen zijn koude wangen.

Hij hoorde niets van het spelen van Kees en kleine Gijs, van Marietje en Antje, daar achter hem, dicht bij het grote vuur.

Hij hoorde niet eens dat vader binnenkwam met een arm vol klein gehakte wortelknoesten, die hij rommelend in de houtbak gooide.

Hij hoorde ook niet dat vader zei: „Kees, leg nog es een paar knoesten op het vuur: 't is hier nog niks warm.” Anders had hij wel geroepen: hè, vader, mag ik dat doen? Daar hadden Kees en hij altijd ruzie om, wie er stoken mocht.

Hij was ook een vuur aan het stoken, maar niet hier, neen, ginds, daar op die open plek in het bos, dicht bij zijn grote boom. Die open plek was het veld van Efratha.

't Was een heel groot vuur van doorntakken, net als met Pasen. Maar 't was nu geen Pasen, lang niet, 't was bijna Kerstfeest, morgen al.

't Was nacht nu, helemaal donker was het. De sterren stonden aan de lucht. En koud, dat het was! Hij stookte het vuur, het brandde fel met hoge vlammen. Al de andere herders van Van Elten lagen in een dikke duffelse jas om het vuur. Hij alleen was wakker. D'r waren een boel herders, want Van Elten had wel duizend schapen. Daar hadden ze een schuur voor gemaakt, een schuur zonder dak, met muurtjes van heiplaggen en daar lagen de schapen achter.

Vader was ook herder, en Jaap vanzelf ook, en Kees, en nog een heleboel mannen meer, en hij ook.

En hij, hij stond zo bij het vuur te kijken, en daar verschoot ineens een ster, leek het wel. Maar die ster werd hoe langer hoe groter. Heel groot en heel licht langs de zwarte lucht. En die ster was geen ster, maar een engel. Die engel stond op de plek van zijn boom. Groot dat die engel was! Hij moest helemaal achterover naar boven kijken. O, wat schrok hij, hij ging dadelijk op zijn knieën liggen, en hij durfde de engel niet eens goeiendag te zeggen.

Vader werd wakker, hij rekte zich en ineens ging hij overeind zitten. En Jaap, die niet helemaal zo goed wijs was, deed zo wild, hij viel

Verdrietig wil hij zich langzaam omdraaien en maar weer teruggaan. Hun bos, hun oude huisje, zijn boom zijn toch weg. Nog één keer kijkt hij rond, kijkt hij in de verte. Maar plotseling sperren zijn ogen zich wijd open, in blijde schrik. Daar in de verte staat een vierkant huizenblok, en boven dat hoge dak steekt daar de kruin uit van een boom, een eenzame boom in de wijde steenwoestijn?

Ja hoor, daar staat er nog een, één boom uit een heel bos. Dan komt er een traan in zijn oog en een vreemde glimlach om zijn mond. Die kruin van die eenzame boom, die maar net boven het hoge dak van dat huizenblok komt uitkijken, die kent hij.

Haastig stapt hij weer door, hij denkt niet meer aan naar huis gaan. Hier moet het toch zijn, maar hij kan de boom niet meer zien. De huizen zijn zo hoog, en hij kijkt nu zo recht tegen de muren en daken op.

Hij loopt langs al die eendere deuren en trappen, langs al die ramen. Zou het hier dan toch zijn? Hij loopt om het huizenblok heen, hij kijkt onder de tochtige poort, die toegang geeft tot de binnenplaats, door. . . . Daar staat hij, daar staat hij, de boom, zijn boom met de brede afhangende takken, die net de vleugels leken van een goede trouwe engel.

Hebben ze jou laten staan, fluistert hij, terwijl de regen van de rand van zijn hoed drupt en zijn gezicht vochtig maakt. Mijn trouwe vriend uit mijn kinderjaren van zo heel lang geleden. Hij stapt over de rommelige binnenplaats, langs natte kapotte kisten, een verroest fietswiel, naar zijn boom. Hij legt zijn hand op de ruwe vochtige bast en kijkt naar boven. Hij zegt hem goedendag, zoals je een oude vriend goedendag zegt, die je in jaren niet gezien hebt. Een eenzame is het geworden. Nooit zal hij meer met zijn honderden makkers het schone boslied zingen op de maat van de wind. En terwijl hij daar met zijn hoofd scheef naar boven staat te kijken, voelt hij plotseling een hand op de natte mouw van zijn regenjas. Hij kijkt om. Daar staat een vrouw, een doek om haar haren, zo maar in haar jurk in de regen. Mager is ze en verdrietig staat haar gezicht. „U laat de boom toch niet omhakken meneer? Mijn jongetje, ziet u.”

„Ik, die boom omhakken, mijn denneboom?”

„Ja, ziet u, daar was mijn jongetje bang voor. Hij is al zo lang ziek, weet u. Hij dacht, dat u van de gemeente was, omdat ze over de

mensen. Iemand, die zo sterk is dat hij dat kan, die zo dapper is, dat hij dat durft. En dat was Zijn eigen Zoon, dat was de Here Jezus. En weet je wanneer die jarig is, de Here Jezus? Op Kerstfeest.”

’t Wordt heel stil in het kleine mufte kamertje. Aan de overkant verschijnen lichtjes achter de vele boven- en benedenramen. Kerstboomlichtjes stralen er haast overal.

Moeder heeft hier het licht nog niet durven opsteken.

„Geert, ik zal je een boek sturen, waarin alle verhalen staan van die sterke dappere Here Jezus. Wil je dat wel hebben?”

„Graag meneer.”

„Dan moet ik nu gaan, Geert. Want ze wachten bij mijn broer allemaal op me. Ik zie dat het al bijna donker is en ’t is nog een verre reis.”

„Dag Geert; dapper zijn en veel van die sterke dappere held houden.”

„Nee, nee, ik ga de achterdeur weer uit. Ik wil mijn oude trouwe denneboom nog eenmaal goedendag zeggen.”

Arie stapt de regen in. Nog één keer legt hij zijn handen op de ruwe natte bast. „Dag boom,” fluistert hij, „dag hoor, dappere eenzame.”

Toen keek hij omhoog langs de vreemd afhangende takken, die net vleugels lijken, omhoog naar de grauwe regenlucht.

Kerstboomlichtjes zag je hier wel achter de ramen, maar de ster van Bethlehem hoog aan de lucht, die zag je hier niet.

Kerstfeest morgen. „Heer, laat Geert, laat toch veel meer mensen, laat toch de hele wereld van U gaan houden, naar U gaan luisteren.”

Toen stapte Arie weg over de rommelige binnenplaats, langs de kapotte kisten, langs het oude verroeste fietswiel, keek nog eenmaal om naar zijn boom en zwaaide naar Geert.

Toen verdween hij om de hoek in de regen.

Jantina vindt het erg dat tante Dina in huis gekomen is; maar zij vindt het nòg erger als tante Dina er níet is. Want dan moet zij allerlei vervelende werkjes doen. Kopjes wassen, vaten afdrogen, koffiemalen, aardappelschillen, op haar broertjes passen. O, zij vindt het een verschrikkelijk werk om die twee kleine robbedoezen in toom te houden. Nee hoor, dat is niks voor Jantina! Zij heeft er een gloeiende hekel aan. Als moeder er nu nog was, zou ze heel wat gelukkiger zijn, dan zou ze die akelige werkjes niet hoeven te doen. Haar vriendinnetjes hebben het veel beter. Maar Riet en Ansje en Willie hebben nog een moeder, zie je. . . . Waarom moest juist háár moeder ziek worden en sterven?

Ja, Jantina heeft vader nog en haar broertjes, dat is waar. Maar overdag is vader altijd weg, want dan gaat hij werken op de melkfabriek. En als hij 's avonds thuiskomt, is hij bijna altijd moe. En dan vindt hij alles goed wat tante Dina zegt.

Tante Dina zit altijd in moeders stoel. Soms, onder het eten bijvoorbeeld, doet Jantina even haar ogen dicht en dan denkt ze: — Nu zit moeder weer bij ons, zij zit tegenover me in haar eigen stoel. . . . Maar als zij de ogen opendoet, ziet ze het ongemakkelijke gezicht van tante Dina en dan zou ze wel kunnen huilen van verdriet.

Nu is het winter en bijna Kerstfeest. Jantina verlangt naar sneeuw. Dat hóórt bij het Kerstfeest, meent ze. Maar het is al dagenlang somber weer en telkens valt er een fijne, grijze motregen. Het riviertje ziet er grauw en triest uit en de gesnoeide knotwilgen langs de kant staan hulpeloos en verdrietig te glimmen in de regen. De mensen zeggen dat er voorlopig nog geen echt winterweer zal komen. Dat zien ze aan het water, waar soms luchtborrels in opstijgen. En de mensen kijken ook naar de wilde ganzen, die telkens overvliegen. Die zetten koers naar het Noorden en dat wil zeggen, dat er voorlopig nog geen vorst en sneeuw te wachten is. Buiten is het triest. . . . en in het hart van Jantina is het ook somber. Morgen is het Kerstfeest en tante Dina is zo juist met de bus vertrokken naar grootmoeder in Alkmaar. Jantina moet dus beide Kerstdagen op haar tweelingbroertjes letten. O, het zijn zulke lieverdjes! Nauwelijks was tante Dina de deur uit, of ze hebben, toen ze de autobus wilden nakijken, het bloementafeltje met de clivia omvergetrokken. Toen begon het werk al voor Jantina.

club de volgende middag — tweede Kerstdag dus — om twee uur een Kerstbijeenkomst hoopt te houden aan boord van het schip *Verwachting*, dat ter hoogte van de brug tegen de wal gemeerd ligt. Jantina wordt vuurrood terwijl de dominee dit mededeelt. Jantina denkt: Het is precies of hij over mij iets afkondigt. . . . Want ik heb het toch uitgedacht, ik ben vannacht in bed op het plannetje gekomen om in het schip Kerstfeest te vieren. . . .

's Avonds uit de kerk wordt er veel over de afkondiging van de dominee gesproken. Er zijn mensen, die het maar een rare vertoning vinden om Kerstfeest te houden in een schuit. Daar hebben ze nooit eerder van gehoord en daarom vinden ze 't raar. Er zijn ook een paar leden van de *Crocus*, die het gek vinden. Waarom heeft de juf het Kerstfeest verzet? Het zou immers op Woensdagavond gehouden worden? Nu ja, het Kerstfeest is dan wel voorbij, maar dat is niet zo erg. Maar de meeste meisjes zijn heel verrast over hetgeen de dominee meegedeeld heeft en ze vinden het fijn, dat het Kerstfeest morgen gevierd zal worden. En de meesten zijn nog nooit in een schip geweest; o, ze zien nu al met spanning uit naar morgenmiddag!

En nu is het zover; nu is het tweede Kerstdag. Nog altijd hangt er een dikke mist, die het uitzicht beneemt. Het is of er een koepel van matglas over je heen gezet is. Van alle kanten dagen plotseling meisjes op uit de grijze muur van mist. Sommigen laten hoge gilletjes horen als ze over de smalle en wiebelende loopplank gaan om op het schip *Verwachting* te komen. O, het is griezelig om de smalle plank onder je voeten te voelen buigen bij elke stap die je doet.

O, het is een vreemde vergaderzaal, waarin de meisjes haar Kerstfeest zullen vieren! Het ruim van het schip is laag en raampjes zijn er niet. Alleen door het open luik, waar het laddertje staat waarlangs je in het ruim kunt afdalen, valt het daglicht naar binnen. Maar er branden wel vijf of zes scheepslantaarns in de laadruimte; de schipper heeft goed voor alles gezorgd en de vader van Jantina is hem behulpzaam geweest. Straks, als alle bezoekers in de holte van het schip afgedaald zullen zijn, zal de schipper het luik sluiten om de vochtige kou en de klamme mist zoveel mogelijk te weren. Hij zal slechts een kiertje openlaten, opdat er frisse lucht door naar binnen zal kunnen komen.

De dominee komt ook op het Kerstfeest kijken. Hij stoot bijna zijn

Als iedereen chocolademelk gedronken heeft en een koekje gegeten — ook de haveloze vreemdeling is door de schippersvrouw getraceerd — gaan ze weer zingen. De juf zegt, dat het nu te zingen Kerstlied erg moeilijk is, vooral omdat er geen orgelbegeleiding is. Daarom moet iedereen haar uiterste best doen.

Daar beginnen ze te zingen: Een roze fris ontloken. . . .

De stemmen klinken wat onzeker, maar eenklaps krijgen de meisjes begeleiding bij hun zang. . . . een broos en toch helder fluitgeluid klinkt door het scheepsruim en laat de melodie van het Kerstlied horen. Wat is dat nu? Waar komt ineens die vreemde muziek vandaan?

Jantina kijkt angstig naar de man met de baard en ook andere meisjes kijken die richting uit. Ja, de herder doet het! Hij heeft een ocarina, daar blaast hij weke, gevoelige fluitklanken uit! O, wat is het toch een vreemd feest, daar in het ruim van de schuit van schipper Staal!

Jantina wordt eensklaps blij, echt blij. Dat komt omdat ze die milde klanken van de fluit van de herder hoort. O, wat klinkt dát feestelijk! Er is een herder gekomen, die herder speelt op een vreemdgevormde fluit, hij begeleidt het zingen van de meisjes. . . . En nu is het voor Jantina precies of ze in de stal is, ècht in de stal van Bethlehem. Het Kindeke is geboren, *het is hier* in dit ruim en er is een herder gekomen uit het veld om het Kindeke te aanbidden. O, wat is het onverwacht een heerlijk Kerstfeest!

En nu denkt Jantina plotseling vol schrik aan hetgeen zij vóór de Kerstdagen allemaal gedacht heeft. Zij zou akelige Kerstdagen hebben en die vervelende tante Dina was er tussenuit gegaan naar Alkmaar, en zij, Jantina, zou eigenlijk helemaal geen echt feestelijke dagen hebben zoals Willie en Riet en Ansjé. . . . En zij had zo gehoopt dat er sneeuw zou vallen, want zonder sneeuw kon het eigenlijk volgens Jantina niet echt Kerstfeest zijn. . . . Nu was er mist, al een paar dagen lang mist. . . . maar o, nu beleefde zij toch een wondermooi en heerlijk Kerstfeest! Een Kerstfeest in de stal van Bethlehem — want in het ruim van het schip was het eigenlijk niets beter dan in een beestenstal — een Kerstfeest met een herder die Kerstliederen komt fluiten! Neen, zo'n wonderlijk Kerstfeest heeft Jantina nooit tevoren gehad. O, wat is zij opstandig en on dankbaar geweest! Ondankbaar tegen de norske tante Dina en bits tegen haar broertjes Appie en Bertje. . . . En kan je eigenlijk wel

mijn vingers te stijf en toen ging het niet best. Want je moet natuurlijk telkens een paar van de negen gaatjes dichthouden. Maar ik heb geoefend, 'k had de hele dag de tijd bij m'n schapen. Nou... en toen ik vanmiddag door de mist liep en hier langs deze schuit kwam, hoorde ik jullie zingen. 't Was een Kerstliedje, — hetzelfde liedje werd ook gefloten door dat meisje op de heide. Toen kon ik niet nalaten om over de plank te komen, want ik wilde er graag bij zijn. Waar mensen blij zijn over het Kindeke dat in de stal geboren is, daar wil ik ook graag zijn. Want het Kerstfeest wil zeggen dat God goed voor ons is en dat Hij ons helpen wil."

De man met de baard gaat weer zitten en de meisjes in het ruim van het schip zijn ontroerd over zijn eenvoudige woorden.

„Heerlijk, hé?" fluistert Corrie van de schipper Jantina in het oor. „Ja, een fijn Kerstfeest," fluistert Jantina terug. En zij is beschaamd, beschaamd omdat God haar zo'n heerlijk Kerstfeest geeft, hoewel zij toch zo opstandig en ontevreden geweest is. Zij had sneeuw willen hebben inplaats van gure mist... Ze heeft gemopperd omdat tante Dina met de Kerstdagen naar grootmoeder gegaan is, waardoor Jantina allerlei kleine werkjes moet doen en op Appie en Bertje moet letten.

„Nu ga ik nog een verhaal vertellen," zegt de leidster. „Maar als je er goed en ernstig over nadenkt, is het verhaal van de schaapherder zó mooi geweest, dat mijn verhaal vast niet zo ontroerend zal zijn. Ik ga dus vertellen, maar eerst zingen wij nog: Hoe zal ik U ontvangen..."

Dat doen ze... en de oude schaapherder begeleidt dat zingen met zijn fluit en de dominee zingt de tweede stem, o, het klinkt prachtig in de holte van het schip!

Maar Jantina kan niet meezingen, want het is net of er een prop in haar keel zit. En terwijl de anderen zingen, bidt Jantina heel zacht en zonder haar lippen te bewegen: Here Jezus, vergeef toch alstublieft al mijn zonden en help mij om vriendelijk te zijn voor tante Dina, want zij is toch eigenlijk heel goed voor ons...

Zó beleeft Jantina haar Kerstfeest.

Kerstfeest in een schuit... wie heeft er ooit van gehoord? Maar in dat kleine dorpje Graafland is het gebeurd! En 't was een heerlijk, wonderlijk Kerstfeest. Heerlijk voor allemaal. Maar voor Jantina vooral!

verheugd hebben? Wat haalt vader nu toch in z'n hoofd? „'t Is maar een heel klein offertje, tegenover het grote offer dat de Here Jezus voor ons gebracht heeft, jongens. Zou je dat niet willen brengen op Zijn feest?” Méér zegt vader niet, maar het is genoeg. En toch vinden zij het, diep in hun hart, jammer. Weg mooie avond, weg heerlijk Kerstfeest thuis, waar het warm en gezellig is. . . .

En wat later gaan ze dan: dominee Van Raay voorop, moeder er achter en, met lome schreden, eindelijk ook Riet en Dick. 't Blijkt, dat alleen de Pool in de bedompte en benauwd hete keet is. Hij heeft in deze jaren vrij goed Nederlands leren spreken en vertelt dat Barendse, de waker, nog even zijn ronde is gaan doen. Hij zal wel gauw terug zijn.

„Goed, dan maken wij het intussen 'n beetje gezellig hier,” zegt moeder. „Kijk, 'k heb onze kaarsen maar meegebracht en nog wat dennengroen ook. Zo, de tafel eerst eens opgeruimd, de kaarsen er op en. . . . 's kijken, waar kunnen er nog meer staan?” Erg groot is de ruimte niet, maar 't valt toch nog mee. Riet en Dick staren intussen misprijzend rond: wat 'n kaal laag hok eigenlijk! In de hoek staat een bed, in de andere hoek snort een klein kacheltje en boven de tafel hangt de petroleumlamp met haar warme gele schijn. 't Is toch wel knus zo, maar goed bekeken blijft het een armoedige boel. Heel wat anders dan thuis, waar nu niemand om de warme haard zal zitten en het orgel niet gebruikt wordt. Jammer. . . .

Moeder is nog aan 't redderen, als er buiten gerucht klinkt. Ah, dat zal Barendse zijn — die is ook lang weggebleven! Ja, hij is het inderdaad, maar. . . . maar hij is niet alleen. Kijk, hij brengt nog iemand mee: een kletsnatte, doorweekte jongeman, die met verwilderde blikken rondkijkt.

„Ga maar zitten, Joop. Daar, bij de kachel. Nee, doe eerst wat van die natte spullen uit, dan kan je drogen,” bedisselt Barendse zorgzaam. En de jongen laat het zich geen twee keer zeggen; uitgeput valt hij neer op de stoel, dicht bij het kacheltje en sluit meteen z'n ogen. Slaapt hij?

„Hij is doodop,” bromt Barendse. „Joop Brinkman heet-ie en ik vond hem in de grote slaapbarak, waar-ie net op één van de bedden was gaan liggen. Hij vertelde me, dat-ie eergisteren uit de jeugdgevangenis ontslagen is. Wegens goed gedrag was z'n

bromstem iets van zijn harde, moeilijke leven; Zylinski zingt met zijn diepe bas een Pools lied, dat ze niet verstaan, maar wel begrijpen: het is een lied van verlangen en heimwee naar het onbereikbare vaderland, ver, ver weg. En Joop Brinkman bekennt waarom hij niet naar huis wil: hij, de dief, durft zijn vader en moeder, die gelovige mensen zijn, niet onder de ogen te komen. Nooit heeft hij naar hen willen luisteren; liever ging hij met slechte vrienden mee. Totdat de gevangenis wachtte. Nee, hij heeft zijn ouders te groot verdriet aangedaan; nu wil hij weg, ver weg liefst, naar Canada of Australië of Afrika. Doet er niet toe waarheen, maar niet naar huis. 't Is te erg wat hij gedaan heeft.

„We praten er nog weleens rustig over, Joop,” zegt dominee Van Raay. „Maar weet, dat Jezus op aarde is gekomen voor zondaars, zoals jij en ik. Voor Hem zijn we allemaal precies gelijk, of we in de gevangenis gezeten hebben of niet. Wie met een oprecht berouw tot Hem komt, wil Hij altijd in genade aannemen. En zo denken je vader en moeder er ook over.”

Haast ongemerkt wordt het laat. De koffie en de cake zijn op, de kaarsen zijn uitgebrand en alleen de petroleumlamp schijnt nog zacht en gelig over hen, die hier tussen de vier houten wanden in alle eenvoud hun Kerstfeest gevierd hebben. En als dominee Van Raay tot slot het „Onze Vader” gebeden heeft, moeten ze opbreken. Jammer, vinden ze allemaal. Jammer, vinden óók Riet en Dick!

Barendse moet hoognodig zijn ronde gaan doen en de beide anderen willen met hem meegaan naar de slaapbarak. Maar daar komt niets van in. Moeder beslist dat Joop Brinkman en Zylinski vannacht in de pastorie slapen. Daar zijn nog wel twee bedden over! En zo gebeurt het ook.

Als moeder nog even langs de bedden gaat waarin haar tweetal op de nachtzoen wacht, vraagt ze: „En hebben jullie er spijt van, dat we vanavond ons Kerstfeest in de keet gevierd hebben? Waren jullie niet liever thuis gebleven?” Dan moeten ze 't allebei volmondig erkennen: „Nee, moe. 't Was fijn zo. We hebben nog nooit zo'n mooie Kerstavond gehad als nu.” En in hun nachtgebed tot God vergeten zij de drie eenzame zwervers, die vanavond zo heel dicht bij Bethlehems kribbe zijn geweest, niet....

kwamen snijden, maakten ze elkander bang: „Jò, pas op, de duvel zit er in!” Ha-ha! Dat was goed, góéd! De mensen lieten ouwe Juul in haar oude huisje bij 't moeras met rust.

Hu! Koud was de wind! En morgen zou 't Kerstfeest zijn. Ze keek om naar haar huisje, verlangde er weer in weg te duiken, als een moe, oud dier in zijn warme, veilige hol. . . .

Er was een nieuwe kasteelheer gekomen, had ze gehoord, een echte rijkaard, een deftig geworden aannemer of zo iets. . . . Och, wat deerde háár dat?

Toen hoorde ze plotseling, daar ergens aan de voorzijde van haar huisje, een vreemd gerucht. Schichtig luisterde ze. Langs de eenzame binnenweg, vol hobbels en kuilen, kwam haast nooit iemand. En nu opeens. . . . ? Het dichtslaan van een autoportier; stemmen. . . . Haastig, de doedel van een ineengewrongen natte borstrok nog in haar hand, slofte ze naar voren, gluurde om de hoek van haar huis. . . . Drie mannen!

De nieuwe landheer? Ze had hem nog nooit gezien; maar die éne, die grote, die deftige met zijn pelsjas en zijn muts van zwart bont, zijn hoofd wat scheef — hij moest het zijn. Dat begreep ze opeens. . . . Hij kwam het gammele brugje op, dat over de sloot lag. Het kraakte onder zijn zware stap. Achter hem kwamen twee timmerlui uit 't dorp; die kende ze. Ze droegen kleine paaltjes — met scherpe punten en roodgeverfde koppen — onder hun arm. Naar haar vroeg niemand. Ze liepen de kleine, kale, winterse hof in, begonnen te meten. Die éne, de heer, kommandeerde. Hier en daar werd een paaltje in de grond geslagen.

Ze was toch dichterbij geschuifeld. 't Was of haar keel werd dichtgeknepen van schrik, van vrees voor iets — voor iets heel ergs. . . .

Toen zag ze hen gaan naar de poel, waar de pluimen wuifden in de wind. Toen hoorde ze de éne, de heer, grommen: „Die modderkuil dempen. Meet op! En dat huis, dat krot — natuurlijk, dàt gaat tegen de vlakte. Land zullen we er van maken, dat geld opbrengt.” „En” — had hij tòch de oude vrouw achter zich opgemerkt? — „en dat ouwe mens moet dan maar een optrekje zien te vinden ergens in de kanaalbuurt bij de haven. . . .”

Ouwe Juul. Haar hart scheen stil te staan van schrik. Ze hijgde, haar ogen in felle angst keken de heer in zijn rode nek.

Toen, met een bevend gebaar, als wilde ze haar kreukelig ver-

Dat heb ik voor je gekocht, een hele poos geleden al, toen 't lijden kon. 't Zal wel een beetje hard geworden zijn, maar 't is toch lekker, hoor. Pak het maar!... En kruip maar warmpjes bij me..." De bedstee is donker. De kasteelheer kan enkel luisteren; en de woorden, ze zingen als een wondere muziek; maar hij kènt ze, o, hij kent ze weer; — alle! Hijzèlf is immers het jongetje, dat huiverend van kou, diep wegschuilt bij zijn moeder, als eens, lang geleden.

„Kerstmis! De Here Jezus, de Heiland, is geboren, gekomen op de aarde om de schuld van de mensen te dragen, en de straf... Hij heeft gezegd: „Laat de kinderkens tot Mij komen!” Hij heeft ze genomen in zijn armen... Jan, jonge...! Je zult groot worden en sterk, een man; — en rijk misschien. Och, jonge, dat kan je nooit gelukkig maken. Als je nou in je hart maar altijd een kind blijft, en altijd weer, met al je verdriet en je zonde en je verlangen weer wegschuilt bij Hem..."

De kasteelheer, — 't was hem als voelde hij een hand, die zich troostend lei op zijn hoofd. Was dat moeders hand? Was dat Jezus' hand?...

Huibert, de huisknecht, die de Kerstboom onttakelde, liet een der zilveren engelen vallen op de granieten vloer van de hal; — 't rinkelde luid.

De kasteelheer in zijn staatsiestoel dicht bij de boom, sloeg verschrikt de ogen op, schrok wakker.

Een droom...?

Hij stond op, wankelde weg.

Wat later vond Huibert zijn heer op de rijke kamer met de sigaren, de taarten, de wijn. Ze waren onaangeroerd. In elkaar gebogen zat hij aan zijn weelderig bureau, als een gebroken man; maar de handen gevouwen...

„Vreemde mensen, die rijke lui,” mompelde de knecht.

Over de hobbels, door de kuilen hotste de auto langs de binnenweg. Ouwe Juul, door haar kleine ruiten, zag hem komen; nieuw verdriet prangde haar hart. Kwamen ze nou alweer paaltjes slaan, nou op Kerstmis? Ze slofte haastig naar buiten, naar het gammel brugje.

De auto stopte; het raampje van 't voorportier zakte. De nieuwe

Gelukkig, ze is heelhuids beneden gekomen. Hè, hè, ze is er! Och, wat een krom en mager oudje! Ze heeft geen enkele tand meer, haar haren hangen in grijze slierten om haar hoofd. Ze trekt haar slordige jak vaster om zich heen, ze vindt 't nog veel te koud buiten. Ze moppert voor zich heen. Niemand let er op. Ompoe moppert zo vaak! Ompoe vindt 't náár om te leven, maar ompoe is ook vreselijk bang om te sterven. Daarom zucht en moppert ze de hele dag. En nu? Gaan ze nu samen ergens buiten ontbijten? Neen hoor, ze moeten eerst aan het werk. Ze willen eerst uren werken, eer ze aan een hap eten toe zijn. Dat zijn de mensen hier zo gewend; ze eten slechts twee keer, vaak ook maar één keer per dag. En altijd en alleen rijst, rijst, rijst!

De vader begint al vast het vee los te laten. Hij jaagt zijn varkens en kippen het dorpsplein op. Daar gaan ze haastig naar voedsel zoeken tussen de rommel en het afval.

De moeder maakt een praatje met een paar buurvrouwen. Die dragen ook een klein kindje in een doek op de rug.

„Mooi weer vandaag,” zeggen ze. „'t Zal warm worden, maar 't is mooi weer om te wieden. Gaan jullie mee wieden vandaag?”

Ja, dat willen de vrouwen zéker doen. Er groeit altijd zoveel brutaal onkruid tussen de fijne rijstplantjes. Dat onkruid moet worden uitgetrokken met wortel en al. Zó voorzichtig, dat er geen enkel kostbaar plantje meegaat. De rijst mocht eens kwáád worden en helemaal niet meer willen groeien! Daarom vragen de vrouwen vergeving aan een plantje, dat ze bij ongeluk tòch uittrekken. Ze stoppen het haastig weer in de grond en fluisteren: „neem me niet kwalijk, neem me niet kwalijk, o rijst! en groei alstublieft weer verder!” Want geen rijst betekent hongersnood en hongerlijden is zo èrg! Natuurlijk kunnen alleen de vrouwen zo heel voorzichtig wieden. De mannen kunnen dat niet. 't Is ook geen zwáár werk. Maar wel vermoeiend. Want de rijst groeit 't best op een doornatte, drassige akker. En de hele dag op je blote voeten in de modder staan, met kromme rug en turende ogen... dat is een moeilijk werk!

„Ria, jij gaat mee wieden,” zegt de moeder tegen het grootste meisje. „Apoel, jij blijft met ompoe thuis, jij bent toch veel te gauw moe. Je kunt op Bonar passen en rijst stampen. Kom hier, dan bind ik je Bonar op de rug.”

Gedwee stapt Apoel naar haar moeder toe. Die maakt haar draagdoek los en bindt hem Apoel stevig om. De kleine jongen wordt er

Ze zijn ook trots, die geesten. Trots. En jaloers. Ze willen geen ander op hun terrein hebben. Als nu de Here Jezus komt. . . . als Hij naar dit dorp komt. . . . zullen de geesten dan niet héél erg kwaad worden? Zullen ze zich niet wréken op de mannen, die „ja, ja, ja” hebben gezegd? Dat zullen ze zéker doen!

De mannen van het dorpje bedenken al deze moeilijke dingen. Ze durven hun gedachten niet eens uitspreken. Zo groot is hun bangheid. Maar wat is dat nu? Kan de bezoeker hun gedachten raden? Hij ziet van de een op de ander. Hij schudt meewarig zijn hoofd. „Wees voor de geesten niet bang,” zegt hij rustig.

„De Here Jezus is de sterkste. Hij heeft ze allemaal overwonnen. Ze zijn bang voor Hem. Ze vluchten voor Hem weg. De Here Jezus wil ons beschermen en helpen, altijd. Geloof me maar gerust, je bent gelukkig en veilig, als Hij bij je is. Er zijn wel honderd-duizend Bataks, die dat ondervonden hebben. ’t Is gauw Kerstfeest, het feest van Zijn geboorte. We hebben dan een hoge lichtboom in onze kerk. Je kunt je niet voorstellen hoe mooi dat is. Je komt van buiten, daar is alles donker. Je komt de kerk binnen, daar is alles licht. ’t Licht van de Here Jezus. Zo wil Hij ook met ons leven en met onze dorpen doen. Zeg: „ja”. Misschien hebben jullie ’t volgend jaar ook zo’n prachtige lichtboom. We willen met Kerstmis bij jullie komen met muziekinstrumenten. We willen je alvast wat mooie liederen leren en de Schone Boodschap vertellen. Je moet ’t zelf natuurlijk goed vinden, anders komen we niet.”

Vragend ziet de bezoeker de mensen aan.

„Ja,” zegt de een. „Goed,” zegt de ander. Ze zeggen ’t niet hardop. Ze zeggen ’t niet blij. Ze zijn nog veel te bang voor de geesten. Maar de gast lacht tevreden. Nu komt ’t wel in orde. De Here Jezus heeft zelf ook dit „ja” gehoord. Hij zal ’t goed maken met dit dorpje.

„Mooi, dat is dan klaar,” zegt de gast vrolijk. „Ik zal ’t aan de mensen in Balige vertellen.”

Langzaam drinkt hij zijn zwarte koffie. Hij presenteert echte sigaretten en kijkt eens om zich heen op ’t rommelige, armoedige dorpspleintje. ’t Schooltje moet maar buiten de dorpswal komen, daar is ruimte en frisse lucht.

Opeens ziet hij Apoel liggen, vlak bij hem. Ze is voorzichtig, langzaam, langzaam, naar hem toegeschoven. Ze wilde horen, wat de vreemdeling vertelde van de Here Jezus en de lichtboom. Er is

bomen; in de schaduw daarvan rusten ze een poosje uit. Maar niet lang; de zon is al aan 't dalen. Om zes uur zal hij ondergaan. Dan is 't meteen ook donker. De vader kijkt met zorg naar de dalende zon. Vóór donker moet hij thuis zijn, in zijn dorpje. Vanwege meneer de tijger, die 's nachts er op uit gaat. En ook vanwege de geesten, die 's nachts nog machtiger en gevaarlijker zijn dan overdag. „Ja, we moeten gaan,” zegt ook de neef. Hij zet Apoel op zijn schouder en daar stappen ze weer voorwaarts. En opeens, kijk eens, daar zijn ze al bij de grote brede verkeersweg.

Haastig begint de vader de terugtocht. 't Zal er om spannen, dat hij vóór donker thuis is. Hij neemt grote stappen en ziet niet eenmaal meer om. Apoel vindt dat niet zo vreemd. De nieuwe oom is immers bij haar. Die zal wel op haar passen. Apoel is in 't geheel niet bang. Zelfs niet in de autobus, hoewel ze nog nooit van haar leven zo'n rare wagen heeft gezien. Parmantig kijkt ze rond. Maar later, als de bus voorthobbelt over de ongelijke weg, valt ze in slaap, leunend tegen ooms mooie witte jas.

Ze rijden wel een uur lang, met snelle vaart. Soms rijden ze langs een dorpje, waar kinderen schreeuwen en honden blaffen. Apoel merkt er niets van. Ze slaapt rustig door. Er stappen marktvrouwen in, die willen weten, wat voor kind 't is, dat die Batakmeneer bij zich heeft. Zo kort mogelijk vertelt oom 't aan de nieuwsgierige vrouwen. Apoel hoort 't niet, want ze slaapt.

„Och,” zeggen de vrouwen. „Is ze ziek?” Ze willen vriendelijk zijn, en leggen wat vruchten naast haar neer.

En eindelijk. . . . eindelijk. . . . daar houdt de bus stil op de marktplaats van Balige. De remmen knarsen en piepen; verschrikt wordt Apoel wakker. Verward ziet ze om zich heen. Wat is er? Wat gebeurt er met haar? O gelukkig, de nieuwe oom is er nog! „Kom maar,” zegt hij. „We zijn er, we moeten uitstappen, kind.”

Apoel is goed uitgerust van haar slaapje. Ze kan best op haar eigen benen lopen. Ze stapt parmantig voort en kijkt haar ogen uit. Zoveel huizen heeft ze nog nooit bij elkaar gezien! En alle zo netjes en deftig! 't Is of ze droomt, terwijl ze naast oom voortgaat. Maar 't is geen nare droom, hoor! En als ze bij het huis van oom zijn gekomen, wordt de droom nog véél mooier! Want daar is de nieuwe tante! Een lieve en prachtige tante, met een wit kanten jakje en een bonte sarong en slofjes met bloemen van gouddraad. Er zijn ook nichtjes met jurken aan en strikken in 't haar. En neefjes

baan op, lang voor hij zijn eerste streek kon maken. Het rijden was hem niet meegevallen. De schaatsen glisten over het harde ijs, zo bòt waren ze. Hij schuifelde, glibberde, stoetelde als een die voor het eerst op schaatsen staat. En toen — met een harde smak — was hij op de grond gebonkt, midden tussen een troep kleine kinderen in. Die schaterden van de lach en haastig, met een rood hoofd, was Freek opgekrabbeld. Maar zijn hakkeband zat scheef en het leek wel of het linkerijzer losgeraakt was.

Kees van Dam, Freeks beste vriend was aan komen suizen om hem te zoeken. Met een scherp gekras remde hij af. „Waar blijf je toch jò, we zijn allemaal al op de middenbaan. Daar is het zo fijn zeg, we spelen tikkertje op de schaats. Reusachtig gaat het. Kom nou, Freek, doe nou mee!”

„Ja, ik kom zó hoor, mijn schaats. . . . eh. . . . ik moet even overbinden, het spul zit niet goed.”

Kees had geduldig gewacht, belangstellend toekijkend naar Freeks schaatsen. Hij had er niets kwaads van gezegd, maar in zijn ogen had Freek de minachting wel gelezen. En stotterend had hij gemompeld: „’t Zijn nog beste schaatsen, zie je, maar. . . . eh. . . . ze lijken wel een beetje bot.”

Kees had gezegd: „Hier zeg, voel mijn ijzers eens! Scherp, hè! Jò, ze zijn zo scherp als een scheermes. Ze snijden in het hardste ijs, alsof het boter is.”

„Ja, ja, lekkere schaatsen zijn dat, zeg, mooie dingen. Ze zijn zeker nieuw?” had Freek geantwoord. Er was bewondering in zijn stem, toen hij dat zei.

„Lèkkere schaatsen?! Zeg maar gerust pràchtschaatsen!”, riep Kees opgewonden. „Ik kan er alles mee doen, man, wat ik wil, ze lopen als een veertje, zo licht. Kijk es even, hoe ik er op draai!” En met lenige bewegingen zwierde Kees om zijn vriend heen.

„Dàt is nog eens rijden, hè, zó kun je het niet op zúlke schaatsen als jij hebt.”

Kees was neergeknield bij Freek en had gezegd: „Bij Van Woerden in de winkel, dààr liggen pas schaatsen, man, pràchtdingen! Tien gulden kosten ze, de mijne komen er ook vandaan. Moet je maar eens kijken, als je er straks langs komt! Nou, ik gà vast hoor, ’t is zo fijn, daar op de middenbaan! Kom je dan gauw?”

Vrolijk was hij weggezwierd over het gladde ijs, sierlijk en gemakkelijk als een ranke vogel. Ja, Freek had het wel gezien: die schaat-

kerels met hun flauwe grappen. Vlug pakte hij een krant van het tafeltje, om zijn rode hoofd achter te verbergen.

De mannen praatten weer door. Zij schenen Freek te hebben vergeten.

Freek — in zijn hoekje — las niet. Zijn gedachten zwierven als vanzelf weer terug naar de schaatsen. Jammer toch, dat hij geen geld had voor een paar nieuwe.

„Maar op die oude ga ik niet meer,” mompelde hij. „Dan lachen ze me weer uit, op de baan. Was ik maar rijk. Dan wist ik het wel, nou! 'k Zal straks toch es bij Van Woerden voor de etalage gaan kijken. Kijken kost niks.”

Opeens hoorde hij een der mannen zeggen: „En Nelis, hoe gaat het tegenwoordig met de verdienste, man? 't Valt zeker niet mee, om in de winter een boterham te verdienen? Of gaat het nogal?” Nelis lachte luid.

„Ha-ha-ha, of het nogal gáát, vraagt-ie. Natuurlijk, man, heb met Nelis maar geen medelijden hoor. Die vindt zijn weg wel, ha-ha-ha! Een stuk of tien dunne koperdraadjes kosten bijna niets. Daarmee verdien ik op één donkere avond in het bos meer, dan jullie in een hele dag, ha-ha-ha! Maar je moet dūrven, hè, je moet niet bang zijn. Een daalder per stuk brengen ze op, wat zeg je d'r van? Je kunt er niet gemakkelijker aankomen. Ze lopen vanzelf in de lus, ha-ha-ha! Ik hoef ze d'r alleen maar uit te halen.”

„Ja, maar de boswachter. . . . ?” opperde Van Santen, „is dat niet een beetje geváárlijk, Nelis? Wild stropen is streng verboden. Als hij je te pakken krijgt, dan is het niet best.”

„Mij krijgen ze niet te pakken!” blufte Nelis. „Daar zal ik wel voor zorgen. En de boswachter, nou, die lap ik aan m'n laars. Ik weet, dat hij om tien uur de ronde doet, en daar houd ik natuurlijk rekening mee. Wat dacht je, Nelis tippelt zo maar niet in de val. Nee, maak je heus geen zorgen om mij, ik weet mijn weetje, ha-ha-ha! Maar mondje dicht hè, mondje dicht.”

Eén der mannen vroeg: „Zijn de konijnen zó duur tegenwoordig, Nelis? Ik dacht dat wilde konijntjes maar klein van stuk zijn.”

„Ja, gróót zijn ze niet. Maar ik verkoop niet alleen de bout. Ook de huiden brengen in de winter flink wat op. Zo snijdt het mes van twee kanten, snap je? Is-ie goed, of niet? Ha-ha-ha!”

„En aan wie verkoop je ze dan, Nelis?”

„O, er zijn liefhebbers genoeg, iedereen lust wel een mals boutje.

liggen van mijn zuster Lies. Ze zijn niet nieuw meer natuurlijk, maar ze rijden toch nog bèst. Die kan je wel lenen, zolang. Lies is toch niet thuis. En moeder vindt het vast goed. 'k Zal het direct vragen, dan breng ik ze vanavond nog wel even."

Freek keek zijn vriend aan. Dàt was reusachtig van Kees. Zou hij dan tòch nog een paar goede schaatsen krijgen, waar je echt lekker op rijden kon? Ja, maar. . . . maar zulke mooie als Kees zèlf had, zouden het natuurlijk niet zijn. Anders had die ze wel zèlf genomen. Enne. . . . en ook zouden het zijn eigen schaatsen niet zijn. Ze zouden maar geléénd blijven. . . .

Tòch was het aardig van Kees, om aan hem te denken. Zou hij het vertellen, het geheim? Kees was immers zijn vriend. Hij zou het niet verraden, vast niet.

Freek mompelde: „Maar dat hoeft niet hoor, Kees, want ik heb. . . . ik. . . . eh kan. . . . misschien kan ik toch wel. . . .”

Hij kreeg een kleur, nu hij het geheim zou gaan vertellen. Hij durfde bijna niet.

„Nee,” dacht hij opeens, „nee, ik zeg het niet. Nòg niet, het is te geváárlijk. Mòrgen misschien, als ik wat gevangen heb.”

Verwonderd keek Kees hem aan.

„Krijg je dan tòch een paar nieuwe? En ik dacht. . . .”

„Ja. . . . eh. . . . nee, ik eh. . . . ik zal weleens zien,” stotterde Freek. Verward wendde hij het hoofd af.

„Je bent een rare snijboon,” lachte Kees. „Enfin, ik zal ze vanavond toch maar even komen brengen, dan heb je in ieder geval morgen schaatsen. Doe je dan mee met ons, zeg, 't was zo leuk vanmiddag, ja?”

„Ja. . . . eh. . . . ja hoor, natuurlijk,” antwoordde Freek, haastig voortstappend. Hij hoopte maar, dat Kees niets gemerkt had van zijn verwarring.

„Nou, bonjour hoor, tot morgen, ik moet deze straat in,” groette hij.

„Tot vanavond!” lachte Kees, „ben je dat nòu al vergeten? Je lijkt wel een verstrooide professor.”

„O. . . . eh. . . . ja, nou, dag hoor, tot ziens.”

Zo was de onrust in Freeks hart begonnen.

't Werd geen prèttige avond voor Freek. Zijn mooie plan scheen zo aardig te gelukken.

Was hij niet net zo'n slechtaard als Herodes?

„Nee, nee, niet denken daaraan,” mompelde hij. „Dieren zijn toch geen mensen? Ik.... eh.... ik zal morgen wel es zien.” En vlug begon hij een ander Kerstlied te neuriën: „Stille nacht, heilige nacht.”

Maar bij de tweede regel brak het al af. Het klonk niet zuiver, niet ècht. Het klonk vals en onoprecht.

Freek draaide zich om en om. Lang lag hij nog wakker. Maar eindelijk — eindelijk worstelde hij zich toch in slaap. Soms schokte hij nog na, of brabbelde onverstaanbare woorden.

't Kwam àl van de onrust in zijn hart.

Als het licht van de dag de duistere nacht verdrijft, dan glijdt ook meestal de bangheid van ons af. Dan is het net of die angst en onrust er nooit geweest zijn. Dan gaan we weer gewoon verder, alsof er niets gebeurd is.

Zo was het ook met Freek Bink.

Toen het dag werd, lachte hij om zijn onrust van gisteravond.

„Kinderachtigheid,” mompelde hij, „wie is er nou bang voor een rare droom? Dromen zijn bedrog.”

Hij ging naar school en speelde, alsof er niets bijzonders gebeurd was. Er wàs immers niets bijzonders?

Maar toch.... soms onder het spelen stond hij opeens even stil, staarde in de verte, alsof hij daar iets zocht.

Soms, onder de les, vergat hij al zijn schoolwerk, en dwaalden zijn ogen uit het raam. Wat duurde deze dag lang. Kwam er dan nooit een eind aan?

Eindelijk ging de schoolbel en liet mijnheer opbergen. Hij dankte voor het werk, dat ze hadden mogen doen en liet de klas uitgaan.

Toen stormden de kinderen naar buiten.

Naar het ijs!

Kees van Dam trok Freek aan zijn mouw.

„Ik ga vlug mijn schaatsen halen, kom jij dan ook? Dan gaan we weer tikkertje spelen, net als gisteren, dat is zo leuk, jò!”

„Ja, ja, gá jij maar vast,” antwoordde Freek. „Ik kom wel, hoor.” Maar hij wist, dat zijn belofte een leugen was. Hij wist, dat hij niet zou komen vanmiddag.

Thuis scharrelde Freek nog een poosje rond. 't Was toch wel moeilijk, nu het ècht ging gebeuren. 't Was geváárlijk. Freek

O nee, dàt niet, dàt mocht niet gebeuren!

Woest brak hij door de taaie takken heen, struikelend, strompelend in zijn haast over knoestige boomwortels. Hijgend stoof hij voort: vlug, vlùg!

Als hij maar over het walletje kon komen, vóór de boswachter er was! . . . Als hij zich maar op tijd kon verschuilen, in de diepe, droge greppel! . . .

Freek jachtte door de struiken, alsof sterke, onzichtbare handen reeds vlak achter hem waren om hem te grijpen.

Een uitstekende twijg zwiepte hem in het gezicht, hij voelde het nauwelijks.

Een doorntak ritste een winkelhaak in zijn jas, hij merkte het niet. Voort holde hij, in hevige angst.

„Als ik nu . . . als ik nu maar op tijd weg ben,” hijgde hij, de boswal opsnellend.

Hij wilde een verre sprong doen, wègduiken in de veilige diepte van de greppel . . .

Maar opeens . . . opeens werd zijn éne voet gegrepen! Vastgehouden, in een pijnlijke ruk.

Hij gaf een schorre kreet, smakte neer, languit op de grond. Zijn hoofd sloeg tegen iets hards aan, zijn knie bonkte op een boomknoest. Een ogenblik lag hij roerloos, duizelend, de jutezak naast zich. Toen won de angst het weer van de pijn. Hij rukte met zijn been, om zich te bevrijden van het geheimzinnige, dat hem vasthield. Maar daardoor sneed de pijn zo fel in zijn been, dat hij het bijna uitgilde.

Met inspanning van alle krachten schoof hij zich onder een afhappende braamstruik, wrong zijn lijf zo diep mogelijk in de greppel weg.

Toen wachtte hij roerloos, met wild kloppend hart af. En plots, in zo grote angst, was daar in zijn hart een gebed. Een geluidloze kreet om vergeving. Want opeens wist hij het: o, wat hij gedaan had, was zonde. Valse zonde tegen Gods heiligheid.

Stiekeme zonde tegen vaders en moeders vertrouwen. O, hij had het àl de tijd geweten. Zijn onrustig hart had het hem gezegd. Nu bracht de nood hem tot gebed. „Here, o, Here, ik . . . ik ben zo slecht, zo slecht!”

Er kraakten takken, vlak bij. Freek sidderde. Nòg dieper drukte hij zich in de greppel weg.